

TÜRKİYE'DEKİ ALMAN İRTİBAT BÜROSUNUN ÇALIŞMA ŞEKLİ
ve
TÜRK İŞÇİLERİNİN ALMANYA'YA ŞEVKİNİN ÖNEMİ

Theodor MARQUARD

İstanbul Alman İrtibat Bürosu Müdürü

Bu meseleyi konferansımızda belli başlı dört noktada kısaca ele almak istiyoruz:

1 — Giriş

Haftada iki defa Salı ve Cuma günleri akşam saat 23.20 de hususi bir tren İstanbulu Edirne istikametinde terketmektedir. Bu trenle bir çok kadın ve erkek işçi, çalışmak üzere, Almanya'ya müteveccihen seyahat etmektedir. İmzaladıkları iş akdiyle Almanya'da asgari bir sene çalışmayı kabul eden bu insanlar, hayatlarının bir dönüm noktasında bulunmaktadır. Bir çokları Almanya'da yeni bir hayat kuracaklar, kök salacaklar ve vatanlarını sadece misafir olarak ziyaret edeceklerdir. 1961 senesindenberi 117 bini erkek ve 19 bini kadın olmak üzere 136 bin işçi Türkiyeyi bu yoldan terketmiş bulunmaktadır.

1961 senesinin sonbaharında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Federal Almanya Hükümeti arasında Nota teatisi suretiyle, Türk işçilerinin Almanya'ya sevkinin düzenlenmesi hakkında bir anlaşma imzalanmıştır. 1/9/1961 tarihinde yürürlüğe giren bu anlaşma ile Türkiye, Almanya'nın işçi temin etmek üzere bağlandığı üçüncü memleket olmuştur. İtalya, İspanya ve Yunanistan ile de aynı şekilde anlaşmalar imzalanmıştır.

Bildiğiniz gibi, Almanya İkinci Cihan Harbini kaybettikten sonra dört galip memleket durumunda olan Amerika, Rusya, İngiltere ve Fransa tarafından dört işgal bölgesine ayrılmış bulunmaktaydı. Bölgeler arasındaki hudutlar tarih ve gelenekler nazarı itibara alınmaksızın tamamen tesadüfi olarak çizilmiştir. Batılı galip memleketler, Amerika, İngiliz, ve Fransız işgalinde bulunan bölge-

lerin iktisadî yönden birleşmelerine izin vermişlerdir. Rusyanın tazyiki altında vatanının doğu kısmının ekonomik şartları ise ayrı siyasî görüşlere göre gelişmekteydi.

Harpten sonra Almanya'da bütün fabrikalar yıkılmış ve şehirlerin çoğu birer enkaz yığınından ibaret kalmıştı. Biz Almanlar bu şartlar altında sıkı ve azimli bir çalışmayla enkazı kaldırmaya ve vatanımızı yeniden kurmaya başladık. Çalışmalarımızın müspet neticelerini Amerikaya ve Mashal plânına borçluyuz. Modern şehirler kurduk ve fabrikalarımızı tekniğin ve iktisat ilminin en yeni görüşlerine göre plânladık ve yaptık. 1955 senesine kadar devam eden büyük işsizlik problemi, 1948 senesinden itibaren yavaş, fakat emin bir şekilde bertaraf edildi. İktisadî büyüme vetiresi 1960 yılından itibaren Alman sanayiinde yabancı işçi istihdamını zarurî kılmaya başlamıştır.

Bu senenin Ocak ayı nihayetinde, aralarında 304 bini İtalyan, 186 bini Yunan, 167 bini İspanyol ve 133 bini Türk olmak üzere 1.127.000 yabancı işçi Almanyada istihdam edilmekteydi. Bu rakamlardan da görüleceği gibi, Türk işçileri adet itibariyle sırada dördüncü gelmekteydi. Ancak son sene içinde en çok işçi temin edilen memleket 55 bin kişiyle Türkiye olmuştur. Türkiye'yi ikinci olarak 45 bin işçiyle İspanya ve üçüncü olarak da 41 bin işçiyle Yunanistan takip etmektedir. İkinci Cihan Harbinden 20 sene sonra Federal Almanya ekonomik yönden dünyanın en kuvvetli memleketlerinden biri haline gelmiş ve onun bu hale gelmesinde Türk işçisi de rol oynamıştır.

2 — Çalışma Şekli.

İş ve İşçi Bulma Kurumu ile Alman İrtibat Bürosu işçi akımını talep edilen miktar ve mesleklere göre kanalize edebilmek için birlikte nasıl çalışmaktadırlar? Şimdi bu meseleyi gözden geçirelim. Evvelâ erkek veya kadın, Almanya'da çalışmak isteyen herkes, oturduğu bölgedeki İş ve İşçi Bulma Kurumu şubesine kaydolmak mecburiyetindedir. Kayıtların sayısını, devamlı giriş çıkışlar dolaşısıyla kati olarak tesbit etmek mümkün değildir. Ancak bu sene başında 600.000 i müteceviz kayıtlı işçinin mevcut olduğu alâkalı merciler tarafından beyan edilmiştir.

Kayıt esnasında müracaatçılar mesleklerini bildirmek mecburiyetindedirler. Almanya'da bütün mesleklerde kadın işçiye naza-

ran, erkeğe daha az talep olduğundan, erkek işçiler Alman İrtibat Bürosuna sevk edilinceye kadar, iki sene ve hatta daha uzun bir müddet beklemek mecburiyetindedirler. Kadınlarda bekleme müddeti gayet kısadır. Almanya'da kadınlar için açık işyeri adedi çalışmak isteyen kayıtlı kadınların adedinden çok daha fazla olduğu için, sevkleri derhal mümkün olmaktadır.

Alman işvereni talep ettiği yabancı işçi miktarını, bağlı bulunduğu İş ve İşçi Bulma Kurumu şubesine bildirmektedir. Alman İşvereni bu işçileri Türkler, Yunanlılar, İspanyollar, İtalyanlar ve Portekizliler arasından seçme hakkına sahiptir. Alman işletmesi işçi başına 165 DM.lık bir talep harcı ödemek ve işçiyi yatırabileceği lojmanı temin ve bunu isbat etmektedir.

Alman İş ve İşçi Bulma Kurumu talepleri Alman İrtibat Bürosuna bildirmekte ve iş akitlerini de birlikte göndermektedir. Burada, yani Alman irtibat bürosunda gelen talepler ikiye ayrılarak bir kısmı Batı Türkiye'yi temsil eden İstanbul'deki İş ve İşçi Bulma Kurumu şubesine, diğer kısmı ise Doğu Anadolu'yu temsil eden Ankara'daki şubeye gönderilir. Bu iki şube, gelen talepleri bir kontenjan sistemine göre kendilerine bağlı bulunan şubelere dağıtmaktadır. Bu arada işçilerin kayıt sıralarına riayet edilmesine bilhassa dikkat edilmektedir.

Türk İş ve İşçi Bulma Kurumunun Şubeleri, kayıtlı olan işçileri hekim muayenesinden geçirttikten sonra, Ankara veya İstanbul şubesi vasıtasıyla Alman İrtibat Bürosuna sevk etmektedirler. Burada benim mesai arkadaşlarım tarafından bütün kayıtlıların röntgenleri çekilmek suretiyle nihai seçim yapılmaktadır. Alman İrtibat Bürosundaki hekimler, iş akitlerine istinaden, seçilmiş olan şahsın sıhhi bakımdan Almanya'daki şartlara uygunluk derecelerini tayin etmektedirler. Muayeneyi kazanan işçi bir yıllık iş akdini imzaladıktan sonra, çıkış muamelelerini tamamlamaya, Bulgar ve Yugoslav vizelerini temin etmeye mecburdur. Almanya'ya gitmeleri kesinleşmiş işçiler hareket edecekleri gün bir yiyecek paketiyle Münih'e kadar olan biletlerini alırlar. Hususi tren sadece Münih'e kadardır. İşçilere Münih'de bir defa daha sıcak yemek verildikten sonra, normal trenlerle çalışacakları yerlere kadar gitmeleri temin edilmektedir.

Münih'deki Büro her gelen işçi için işvereni telgrafla haberdar etmekte ve bu suretle işçinin, işletmenin bulunduğu şehrin is-

tasyonundan karşılanarak lojmanına götürülmesini sağlamaktadır. Birinci gün işçi, muhite alışması için serbest bırakılmakta ve ikinci gün çalışmaya başlatılmaktadır.

3 — Önemi.

Federal Almanya'da yabancı işçi istihdamı, başta iktisadî sebeplere dayanmaktadır. Bu sebep, hem Alman işvereni, hem Türk işçisi için aynıdır. Ayrıca Türkiye ve Federal Almanya içinde aynıdır. Türk işçisi Almanya'da istihdam edilmekle, Türkiye'de tam olarak değerlendiremediği çalışma gücünü uygun ücret ve çalışma şartları mukabilinde değerlendirmek imkânını elde etmektedir.

Bu suretle Türk işçisi hem kendi memleketinin, hem aile efradının hayat standardını yükseltebilmektedir. Ayrıca sanayi hayatına alışmış bir işçi olarak memleketine dönmesi de ilerdeki çalışma hayatı ve cemiyet içindeki yeri için bir kazanç teşkil etmektedir. Diğer taraftan, Alman işvereni senelerdenberi gergin bir durum arzeden emek piyasasından karşılayamadığı emek talebini karşılamakta ve istihsalini arttırmaktadır. Nitekim yabancı işçiler olmasaydı, bu gün çok işletme rekabet imkânına sahip olamazdı.

Yabancı işçi istihdamından vatandaşlarımız için büyük faydalar doğmaktadır. Ağır sosyal neticelere yol açan işsizlik hafifletmekte, işçilerin memleketlerine transfer ettikleri paralar memleketimizin tediye blâncosunun düzeltilmesine yardımcı olmakta, nihayet yerli sanayinin gelişmesini desteklemektedir. Almanya'dan geri dönen Türk işçileri modern istihsal metodlarını öğrenmiş olarak vatanlarına avdet etmektedirler.

Bu basit iktisadî veriler aynı zamanda siyasî bir önem de taşımaktadır. Almanya'da ve Türkiye'de bir çok insanın kalbinde yatan Türk - Alman dostluğu hissi kuvvetlenmektedir. Milletlerimiz arasındaki anlaşma ve yakınlaşmanın temini, senelerce aynı işyerinde yanyana çalışan insanlarla en güzel şekilde temin edilemez mi? Vatandaşlarımızın Almanyada kaldıkları müddet içinde Alman milleti ve Almanya hakkında edindikleri intibalar mühim ve müspet bir rol oynamaktadır. Esasen döndükleri zaman da bu müsait intibalarını muhitlerine yayacaklardır.

Türk işçilerinin çoğu zırai bölgelerden gelmektedir ve onlar için gelişmiş bir sanayi cemiyetinin çalışma temposu ve yaşayış

şekli yepyeni bir dünyadır. Gelenekler ve âdetler tamamen birbirinden ayrıdır. Ayrıca lisan zorluğu da mevcuttur. Her iki memleket insanların mantaliteri birbirine uymamaktadır. Diğer taraftan Türk işçisinin çalışkanlığı Almanlar arasında daima takdir edilmektedir.

Nihayet Türk işçilerinin memleketlerine döndükten sonra, Türkiye ile Almanyadaki şartlar arasında mukayeseler yapabileceklerine dikkati çekmek isterim. İki memleket arasındaki farkların büyük olması halinde, doğacak huzursuzluk da o nisbette büyük olacaktır. Hükümetiniz bu noktaya ehemmiyet verdiği içindir ki, millî sanayii, Almanya'dan dönen Türk işçilerinin alıştıkları şartları bulabilecekleri şekilde geliştirmeye çalışmaktadır. Ancak bu hedefe ulaşmak uzun zamana ihtiyaç göstermektedir.

Bu itibarla geriye dönen sanayi işçisi adedinin arttığı nisbette gelişmenin daha entansif bir şekilde teşvik edileceğine şahsen çok inanmaktayım. Bu işçi mübadelesi gerek memleketinizin ekonomik büyümesi, gerek milletlerarası yakınlaşma bakımından büyük ehemmiyet taşımaktadır.

Tercüme : *Gülten KÖKTAĞ*

